

Metoderapport SKUP 2022

Oslosenteret

Bjørgulv K. Bjåen

Vårt Land

Metoderapport SKUP 2022

Leverert av: Bjørgulv K. Bjåen, Vårt Land

Desse har bidrege:

Erlend Berge, fotojournalist

Kjell Kvamme, nyhendeleiar

Ole Kåre Eide, vaktsjef

Veslemøy Østrem, nyhenderedaktør (slutta i Vårt Land 2022)

Kontaktinformasjon: Bjørgulv K. Bjåen, epost: bjbj@vl.no, telefon: 45025293

Oslo 13. januar 2023

INNHALD

Innleiing	3
Problemstillinga	3
Tidsbruk	3
Metode	4
Innsyn i dokument	4
Munnlege kjelder	5
Innsyn i politidokument	6
Innsyn i Valutaregisteret	7
Sjekk av partnar	7
Munnlege kjelder	7
Publisering	8
Konsekvensar	8

Problemstilling

8. september 2021 publiserte Dagbladet ein artikkel med tittelen:
«– Bondevik fikk Saudi-millioner»

Dagbladet avslørte:

«Dokumentasjon Dagbladet har fått tilgang til, viser at Norges tidligere statsminister og hans organisasjon Oslosenteret har fått over tre millioner kroner fra organisasjonen Muslim World League (MWL). Pengane til Bondevik ble formidlet via en stiftelse i Oslo, tilhørende Høyre-politikeren Aamir J. Sheikh.»

I vekene som kom publiserte Dagbladet ei rekkje artiklar om kontakten mellom Norges tidlegare statsminister Kjell Magne Bondevik, senteret han skipa, Oslosenteret, og organisasjonen Muslim World League (MWL), som har band til regimet i Saudi-Arabia.

Vårt Land har følgd Oslosenteret og Kjell Magne Bondevik sidan senteret blei presentert i januar 2006.

Oslosenteret var noko heilt nytt då det blei etablert. Eksstatsministrar går anten tilbake til Stortinget etter å ha tapt makta, eller til internasjonale leiarjobbar. Bondevik valde ein annleis veg.

Eg har følgd Oslosenteret over år og registrert at det til tider har strevd med å rekruttere nok private sponsorar som vil betale for drifta av sjølve senteret, og at Oslosenteret er blitt ein organisasjon som har fått offentlege midlar i prosjektstøtte.

Dagbladets avsløringar motiverte meg: Eg ville ta eit djupdykk i økonomien til Oslosenteret – kva hadde skjedd i åra sidan oppstarten i 2006?

I oktober 2021 ba eg om innsyn i eit breidt utval dokument frå offentlege institusjonar som hadde vore i kontakt med Oslosenteret over år.

Ideen var enkel og rett fram:

Sjekke økonomien til Oslosenteret, som no hadde fått millionar i gåve frå omstridt muslimsk organisasjon, Muslim World League.

To dokument indikerte at eg burde grave djupare. Stikkord: Underskot og underslag.

I ei lita nyhendegruppe i ein liten redaksjon må tidvis andre saker enn graving prioriterast, så djupdykket i Oslosenteret blei dytta inn i 2022.

11. januar 2022 publiserte Vårt Land ei sak om at eksstatsminister og Oslosenter-leiar Bondevik hadde fått honorar for å skrive eit debattinnlegg om den totalitære staten Kasakhstan:

«Bondevik fikk betalt for rosende kronikk om Kasakhstan»

<https://www.vl.no/nyheter/2022/01/11/bondevik-fikk-betalt-for-rosende-kronikk-om-kasakhstan/>

Eg og to kollegaer arbeidde fram saka, og ho blei startskotet til gravearbeid på heiltid.

Tidsbruk

Eg brukte rundt tre arbeidsveker i januar og februar, og rundt tre arbeidsveker i mars og april samt eit par dagar i mai til finpussing.

Innsyn i dokument

Arbeidet i januar 2022 starta med å be om innsyn i alle dokument mellom Stiftelsestilsynet og Osloenteret, for to av dokumenta eg hadde fått innsyn i i oktober 2021 bar bod om økonomiske problem. Det første var eit såkalla «nummerert brev» frå revisor.

Når revisor sender nummererte brev til eit styre i ei stifting, er det svært alvorleg.

I 2018 melde revisor til styret i Osloenteret:

«Vi har mottatt regnskapsrapport pr 30.10.2017 som viser en negativ resultatutvikling og dermed en negativ utvikling av stiftelsens egenkapital. Stiftelsesloven har strenge regler for styrets ansvar når stiftelsen har en egenkapital som er lavere enn det som anses som forsvarlig. Dette brevet er ment som en påminnelse om de gjeldende regler.»

Det andre viktige dokumentet var frå styreleiar i Osloenteret til senterets revisor i januar 2018, som også var sendt til Stiftelsestilsynet. Her kunne eg lese følgjande:

«Revisor er også orientert om at tidligere direktør (...) skylder Osloenteret ca 944000 kr. Det gjennomføres samtaler med (...) om fastsettelse av endelig beløp og tilbakebetaling. En skriftlig bekreftelse fra (...) om skyldigbeløp vil bli sendt RMS Norge AS om kort tid. Tilbakebetalingen vil skje på grunnlag av lån med pant i fast eiendom. Eiendommen er fra før av ikke pantsatt.»

Det er Vårt Land som har anonymisert den tidlegare direktøren.

Faktum var noko omstendeleg formulert, men eg fann ikkje grunn til å tru at det var eit uoppgjort personallån, men eit underslag.

Vidare viste dokumenta frå Stiftelsestilsynet at tilsynet i 2018 hadde opna tilsynssak mot Osloenteret fordi eigenkapitalen gjekk tapt i 2017.

Dokumentinnsynet viste at Osloenteret strevde hardt med økonomien. Dermed lasta eg ned alle årsrekneskapa frå Brønnøysundregistrene, og analyserte tal for perioden 2006-2021.

Vidare blei alle årsrapportane Osloenteret hadde publisert, lest.

Medan årsrapportane via svært liten plass til økonomiske problem, gav årsrekneskapa eit heilt anna bilete. Og: ingen spor av omtale av underslaget i årsrapportar og årsrekneskap

Då Kjell Magne Bondevik og Einar Steensnæs, partikollega og ven, skipa Osloenteret i 2006, gjekk dei ut og sa at private aktørar skulle finansiere drift og prosjekt – og ikkje det offentlege:

«Jeg synes faktisk det er positivt at norske bedrifter og investorer gir penger til samfunnsnyttig og ideelt arbeid, istedenfor at deres overskudd bare går til økt fortjeneste. Vi belaster dermed heller ikke statsbudsjettet og skatteyternes penger», skreiv Bondevik i VG.

«Når det gjelder finansiering, henter vi mye av støtten fra privat virksomhet. Vi konkurrerer derfor ikke om offentlige midler som hvert år settes av til ulike humanitære og ideelle organisasjoner», melde Steensnæs i Aftenposten.

Min gjennomgang av Oslosenterets økonomi viste at etter dei fem første åra med avtalt, årleg støtte frå private sponsorar, gjekk senteret med underskot allereie i 2011.

Difor vende Oslosenteret og Bondevik seg mot staten – mot Utanriksdepartementet. Dokument viser at senteret søkte om grunnstøtte, men fekk nei. Oslosenteret kunne søkje prosjektstøtte, noko det gjorde.

Eg førebudde ein større innsynsrunde i Utanriksdepartementet og Norad for å finne den samla støtta frå staten frå oppstart til siste, undersøkte år, 2021.

Men før tal blei levert, fekk eg hjelp frå Stortinget. I svaret på eit representantspørsmål til utanriksministeren, blei det etterspurde talet presentert i desember 2021: «Det er blitt bevilget midler over statsbudsjettet til «Oslosenteret – senter for fred og menneskerettigheter». Første bevilgning ble gitt i 2009 og den siste i 2015, sistnevnte med gjennomføringsperiode til og med 2017. Totalt er det bevilget om lag 51 millioner kroner, med store variasjoner fra år til år.»

Talet eg fann gjennom dokument søk i [Stortinget.no](https://www.stortinget.no) viste at vel kvar fjerde krone til Oslosenteret, kom frå staten.

For å vise korleis særleg Norad handterte Oslosenteret økonomisk, søkte eg innsyn i prosjektsøknader, søknadssvar, klager og klagesvar.

Dokumenta viste at Oslosenteret til tider sleit kraftig med å overtyde Norad om at prosjekta dei søkte støtte til, burde få positive svar. Det blei i fleire avslag også stilt spørsmål ved kompetansen til senteret.

Gjennom eit omfattande dokumentinnsyn, lesing av årsrekneskap og årsrapportar, blei biletet tydeleg: Oslosenteret har vore - og er - herja av økonomiske stormkast.

Munnlege kjelder

Etter nesten tre veker med sortering og lesing av innsamla dokument, var det i byrjinga av februar tid for å kontakte sentrale kjelder.

Fremst blant desse var Einar Steensnæs, som var direktørvikar i Oslosenteret i 2017. Han avdekte misleghaldet, og handterte oppfølging av den tidlegare direktøren.

Då eg ringde Steensnæs, viste han vilje til å svare på alle spørsmål – så langt han hugsar kva som hadde skjedd.

Kjell Magne Bondevik gjorde det i samtale med nyhenderedaktør Veslemøy Østrem klart at han ikkje ville bidra i denne saka.

Oppsummert opplevde me at han prøvde å få Vårt Land til ikkje å omtale underslaget til Oslosenterets tidlegare direktør, som senteret fram til då hadde klart å halde hemmeleg.

I slutten av februar 2022 blei verdshistoria endra så kraftig at eg måtte ta ein pause i arbeidet med Osloseret: Russland invaderte Ukraina, og det var naudsynt å bruke arbeidsdagane på krigen.

Innsyn i politidokument

I slutten av mars blei det rom for å ta fram Osloser-prosjektet igjen. Då blei det viktig å få kontrollert – og supplert – opplysningane eksdirektør Steensnæs hadde gjeve i intervju. Særleg om underslaget.

Ein institusjon blei særskild viktig: Politiet.

For meg – og redaksjonen – blei dette eit nybrottsarbeid. For politiet gjev ikkje utan vidare innsyn i straffesakdokumenta som var etterspurt her:

Siktinga, meldinga om underslaget og avhøyet av den tidlegare direktøren.

Først brukte eg ein del tid på å finne fram til rett instans og person i Oslo-politiet som kunne ta i mot mine innsynskrav.

For det var ei stor utfordring i denne saka: Den tidlegare direktøren ved Osloseret døyde i 2019, før saka kom til domstolen.

Dermed kunne han ikkje gje samtykke til innsyn.

Etter ein del att og fram blei eg sett i kontakt med ein politiadvokat i Oslo-politiet som ville vurdere mine innsynskrav. Men fordi eg måtte «bryte nytt land», fekk eg bruk for ekstern hjelp.

Eg kontakta Sindre Granly Meldalen i Presseforbundet, jurist som arbeider særskild med innsyn, blei kontakta.

Han ytte avgjerande hjelp med å finne fram relevante, juridiske nøklar som kunne «låse opp» lukka dører hjå politiet.

Etter ei tids venting blei det klart: Eg kunne ikkje få innsyn i siktinga, ikkje fordi politiet nekta meg innsyn, men fordi den tidlegare direktøren aldri blei sikta.

Då sto to dokument att. Og dei var særskild viktig, for dei var dei einaste kjeldene som kunne gje kontradiksjon i og med at den tidlegare senterdirektøren var død.

Argumentasjonen som blei framført per epost til politiadvokaten i Oslo politidistrikt eg hadde etablert kontakt med, nådde fram. Etter ei tids vurdering for og mot, gav politiadvokaten innsyn i både politimeldinga og avhøyet.

Meldinga gav viktig kunnskap av omfanget av underslaget. Avhøyet, der eksdirektøren vedgjekk underslaget og forklarte seg grundig om korleis og kvifor det fann stad, gav avgjerande opplysningar om underslaget ved Osloseret.

Nybrottsarbeidet førte fram. Poliadvokaten gav innsyn fordi saka hadde offentleg interesse – og dokumenta gav Vårt Land høve til å kontrollere opplysningar i ei sak der omtalte var død.

Innsyn i Valutaregisteret

Valutaregisteret hadde tidlegare gjeve Adressa og Dagbladet innsyn i pengeoverføringar over landegrensene. Registeret «inneholder opplysninger om valutaveksling og overføring av betalingsmidler inn og ut av Norge», forklarar Skatteetaten.

I arbeidet med å kartleggje Oslosenterets økonomi søkte eg innsyn i valutaregisteret i eit forsøk på å kartleggje kven utanlandske gjevarar som har gjeve kva over år, som private gåver til senteret.

Men fordi eg bad om eit for detaljert innsyn, gav Valutaregisteret avslag. Eg kunne fått innsyn i store sekkepostar; overføringar mellom einskilde land og Norge. Fordi det ikkje var kapasitet til å bruke tid på eit slikt omfattande analysearbeid, gjekk ikkje eg vidare med det innsynet.

Eg gjekk gjennom årsrapportane frå Oslosenteret og plukka ut eit større utval sponsorar som så blei kontakta med spørsmål om kvifor dei støtta senteret økonomisk.

Med eitt unntak ønskte alle å svare på spørsmål per epost eller sms.

Sjekk av partnar

Dagbladets serie om Saudi-millionar til Oslosenteret og Kjell Magne Bondevik hausten 2021 viste fram Bondeviks partnar, Aamir J. Sheikh. Han er lokalpolitikar for Høgre i Oslo og leiar to organisasjonar, Stiftelsen dialog for fred og 14. Augustkomiteen.

For meg blei det viktig å gå inn i økonomien til Sheiks Stiftelsen dialog for fred. Eg søkte å finne spor av Saudi-millionar. Difor blei årsrekneskapa for perioden 2010-2020 lasta ned frå Brønnøysundregistrene. Årsrapportane blei også lest.

Oslosenteret gjekk med underskot i 2018, og eigenkapitalen gjekk tapt både i 2018 og 2019. Årsrekneskapa til Stiftelsen dialog for fred viste fram samarbeidet mellom den omstridde organisasjonen Muslim World League, Oslosenteret og Stiftelsen dialog for fred.

Saman med avsløringane til Dagbladet viste gjennomgangen av årsrekneskapa til Oslosenteret og Stiftelsen dialog for fred at millionane frå Muslim World League var kjærkomne inntekter for Oslosenteret i åra 2019, 2020 og 2021.

Munnlege kjelder

Leiinga i Oslosenteret, arbeidande styreleiar Kjell Magne Bondevik, og direktør Karolina Olofsson, ønskte ikkje å bli intervjuva då arbeidet nærma seg slutten.

Bondevik fekk difor tilsendt ei lang rekkje spørsmål om dei økonomiske tilhøva ved senteret og samarbeidet med Stiftelsen dialog for fred og Muslim World League.

Han svarte på eit utval spørsmål. Også Olofsson ville ha spørsmål på epost. Bondeviks partnar Aamir J. Sheikh var villig til å bli intervjuva.

Publisering

I siste halvdel av april skreiv eg ut reportasjen om Oslosenteret som har fått omfattande støtte frå det offentlege, altså over statsbudsjettet. Vårt Land kunne fortelje at:

Oslosenteret hadde blitt ramma av eit underslag dei gjorde alt for å halde hemmeleg.

Oslosenteret hadde fleire år med underskot, til dels svært store.

Oslosenteret hadde fleire år tapt eigenkapitalen.

Oslosenteret strevde med å rekruttere private sponsorar som ville yte støtte til drifta.

Oslosenteret strevde med å få støtte til prosjekt frå Utanriksdepartementet/Norad.

Når det nærma seg publisering tok nyhendeleiaren og nyhenderedaktør kontakt med kona til den avdøde, tidlegare direktøren ved Oslosenteret for å informere henne om at underslaget ville bli omtalt.

Fordi den tidlegare direktøren døydde i 2019, valde Vårt Land å ikkje bruke namnet hans då reportasjen blei publisert.

Fredag 13. mai blei reportasjen publisert på [vl.no](https://www.vl.no):

<https://www.vl.no/nyheter/2022/05/13/oslosenteret-ramma-av-underslag-og-sponsorsvikt/>

Dagen etter i papiravisa.

Konsekvensar

19. juli fortalde Vårt Land at dei økonomiske tilhøva i Oslosenteret var dårlege då 2021 blei gjort opp:

«Oslosenteret fekk eit underskot på nesten 1,5 millionar kroner i fjor. Styret melder at vidare drift er usikker. Stiftelsestilsynet har senteret under observasjon.»

<https://www.vl.no/nyheter/2022/07/19/millionunderskot-i-oslosenteret/>

Informasjonen henta eg ut av årsrekneskapen for 2021 då denne blei offentleg. Vidare viste dokument frå einnsyn at økonomien til senteret var vanskeleg.

I oktober kontakta Kjell Magne Bondevik meg og fortalde at Oslosenteret legg ned i Oslo og flyttar organisasjonen til Nairobi i Kenya. Det er dei tilsette ved Nairobi-kontoret som skal drifte Oslosenteret vidare. 27. oktober melde Vårt Land:

<https://www.vl.no/nyheter/2022/10/27/oslosenteret-blir-afrikansk/>

Eg skreiv at omlegginga og flyttinga hadde tre forklaringar:

Staben på kontoret i Nairobi ønskjer å ta større ansvar.

Pensjonisten Kjell Magne Bondevik ønskjer å trappe ned.

Og:

Økonomien til Oslosenteret har vore – og er – krevjande

Ramma av underslag og sponsorsvikt

KrF-veteranen Einar Steensnæs var med å etablere Osloenteret i 2006. Elleve år seinare skulle han vere vikar for direktøren. Då avslørte han eit underslag på nesten ein million kroner.

OSLO
BJØRGULV K. BJÅEN
bjk@Luo

Eg blei svært skuffa. Dette var eit alvorleg tillitshet. Samstundes blei eg og fortvila. For dette var jo ein forferdelig personleg tragedie både for han og for familien hans.

Det er Einar Steensnæs som hugsar tilbake til seinhausten 2017, og misleghaldet han avdekte ved Osloenteret.

Gjennom innsyn i offentlege jurnalar kan Vårt Land fortelje om eit til no ukjent underslag på nesten ein million kroner.

Ein tiltrudd direktør tok store summer i nesten to år og brukte del privat.

Senteret gjekk ikkje offentlig ut med underslaget, og sponsorar blei ikkje informert.

Vårt Land har også gått gjennom økonomien til Osloenteret. Tala fortel om år med underskot, tapt eigenkapital og sponsorsvikt.

Ein siste jobb

Den nøyde KrF-aren Einar Steensnæs hadde blitt pensjonist etter eit lang liv i politikken, som stortingsrepresentant og statsråd, sist som olje- og energiminister i Kjell Magne Bondevits regjering i 2006 opna han saman med venen og KrF-kollegen Osloenteret. Bondevik blei president, Steensnæs direktør, ein jobb han hadde ett par år.

I 2017 takka han ja då Bondevik spurte om ei teneste. Styret hadde innvilga dåverande senterdirektør eitt års permisjon for å arbeide utanlands. Steensnæs skulle vere direktørvikar.

Osloenteret hadde i denne tida tre leiarar: President, styreleiar og direktør. Kjell Magne Bondevik var president, Sverre Lodgaard var styreleiar og direktøren leia administrasjonen.

Avdekte kontantuttak

Då Einar Steensnæs var installert på direktørkontoret, fatta han mistanke. Han oppdaga uregelm-

tekte kontantuttak og illegitimt forbruk. Vikaren blei sikker i sak Osloenteret måtte handtere eit underslag, uløst av direktøren som hadde fått permisjon.

– Eg konfronterte han med funna mine. Han vedgjekk forsi Steensnæs til Vårt Land.

I eit brev frå Steensnæs til revisor og Stiftingsrådet, som Vårt Land har fått innsyn i hjå tilsynet, blei summen presentert:

«Disse er også orientert om at tidligere direktør L.J skylder Osloenteret ca 944 000 kr. Det gjennomføres samtaler med L.J om fastsettelse av endelig beløp og tilbakebetaling. En skriftlig bekreftelse fra L.J om skyldig beløp vil bli sendt RMS Norge AS om kort tid.

– Den endelige summen blei noko lågare, opplysar Steensnæs.

Valde tilståingsdom

Osloenteret måtte ha pengane tilbake. Direktøren, som blei tilsett i 2012, lova å gjere opp for seg.

Samstundes som Steensnæs

og styret hadde den interne runden med direktøren, blei han i desember 2017 meldt til politiet for underslag av «ca 850 000kr». Same månad blei han sagt opp av styret. Den nye arbeidsgjeveren, ein norsk bistandsorganisasjon, blei også orientert om underslaget.

Tredje juledag 2017 møtte han til avhør hjå politiet. Her vedgjekk han underslag av 858 703 kroner frå Osloenteret, brukt til «private formål», i perioden november 2015 til oktober 2017. Han takka ja til tilbodet om tilståingsdom og sa seg villig til å betale tilbake summen.

Pårekna straff for underslaget kunne blitt ti månader i fengsel, om ein ser til ei tilsvarende sak frå lagmannsretten der underslaget også var 850 000 kroner. Til fråtrekk ville Osloenterets eiddirektør få ein strafferabatt for å ha tilstått.

Informerte ikkje sponsorar

– Underslaget var eit alvorleg tillitshet. Me måtte melde saka til politiet, for me forvaltar både offentlege og private midlar. Etter politimøttinga informerte me dei viktigaste offentlege samarbeidspartnarane, forsi Einar Steensnæs.

– Informerte de sponsorane om underslaget?

– Nei, me valde ikkje å gjere det. Politiet var i ein startfase med etterforskning. Me ønskte også å ta omsyn til familien hans i denne vanskelege, første tida. Underslaget var heller ikkje av ein storleik som påverka gjennomføringa av prosjekta våre.

– De gjekk heller ikkje offentlig ut med underslaget, var det av omsyn til omdømmet til Osloenteret?

– Nei. Me gjorde ikkje slike vurderingar. Me informerte dei som måtte få informasjon. Og me melde saka til politiet, seier Steensnæs, som meiner at Vårt Land ikkje burde ontrale underslaget.

Vårt Land har informert familien om at saka blir ontralt.

Kontrollrutinane blei styrkte

Sverre Lodgaard, tidlegare styreleiar i Osloenteret

Kontrollrutinane blei styrkte etter at underslaget blei avdekt, me tok lærdom av saka

Sverre Lodgaard, tidlegare styreleiar i Osloenteret

tt

SEMTEDØPNING: Flagget går til topps. Oslosemeret, som ble etablert av Kjell Magne Bondevik Imidlertid og Einar Steensnæs I t.h., åpna i 2006. Flagghøisar var dåverande styrefleiar Thorbjørn Jagland (i.v.).

Foto: Harald Sæbe

18 LØRDAG HOVEDSAKEN

◦ uden. Han forlet Vårt Land at styret valde å ikkje gå ut med underslaget «av menneskelege omsyn».

Og fordi det viktigaste for oss var å få tilbake pengane, noko me sikra oss gjennom tilbakebera lingsplanen.

– Åha vil du seie om kontrollrutinane til Oslosementet alt underslaget førte stua?

– Kontrollrutinane blei styrkte etter at underslaget blei avdekt, me iok lærdom av saka. Sementet er lite, og me trudde me hadde god oversikt, likevel kom det eit underslag.

Kjell Magne Bondevik, som no er arbeidande styrelsar, ønskjer ikkje å stille til intervju om underslaget. Han svarar kort på Vårt Lands spørsmål per e-post:

«Det var en overraskelse og en stor skuffelse å få vite om dette tillitsbruddet. Det var daværende direktør Einar Steenmoen som avdekket underslaget og informerte meg. Det viser at internkontrollen fungerte».

Han ønskjer ikkje å svare på spørsmåla «Kvifor informerte de ikkje sponsorane til Oslo sementet om underslaget?» og «Kvifor gjekk de ikkje offentleg ut med underslaget?»

Eks-direktøren døydde

Våren 2018 døydde den tidlegare direktøren brått, av naturlige årsaker. Han døydde før saka kom for domstolen, og før skulda til Oslosementet var gjort opp.

Sementet melde inn restkravet i dødsbua. Men, opplyser Steenmoen, det kom «langt bak i køen». Han vil ikkje konkretisere summen, men nøyer seg med å opplyse at «nokre hundretusen» kroner blei bokført som tap.

I de siste årene har det vært en merkbar nedgang i inntekter fra norske økonomiske bidragsytere

Einar Steenmoen, direktøravvikar, i 2018

Einar Steenmoen slutta i Oslosementet i 2018. I dag er han pensjonist, men sit i representantskapet, som er eit rådgjevande organ. Sverre Lodgaard er styremedlem.

«Har en del åpne dører»

Etter 32 år på Stortinget, to økter som statsråd og seks og eit halvt år som statsminister, gjekk Kjell Magne Bondevik ut av norsk topp-politikk i 2005.

Men han blei ikkje pensjonist. I 2006 presenterte han stiftinga Oslosementet. Ein draum blei røyndom.

«Jeg har lenge tenkt at når jeg slutter i politikk, skal jeg vie all min tid til fattige og forfulge. Vi skal gradvis bygge oss opp, slik at det blir full drift fra høsten av, da med 5-6 personer på heltid. Jeg vil benytte meg av nettverket jeg har fra tiden som statsminister. Jeg har en del åpne dører», sa Bondevik på lanseringa.

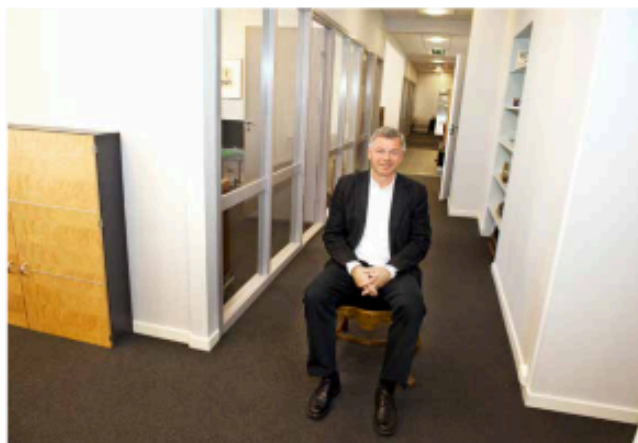
HOVEDSAKEN LØRDAG 19

VIKAR. Våren 2017 var Einar Steensnæs på KFFs landsmøte i Trondheim. På høsten i 2017 blei han direktørsvikar på Oslo-senteret. Foto: Ole Martin Wolle/NTS

STATSIEIE. Då Igeil Magre Bondevik opna Oslo-senteret i 2008 fekk han med seg Finlands tidlegare president Tarja Halonen i styret. Foto: Mikael Karlén

FLYTTE. I 2011 måtte Oslo-senteret og Igeil Magre Bondevik flytte kontoret frå Oslo vest til billegare lokale i Oslo sentrum. Foto: Mikael Karlén

Ilan og Steensnæs lina at senteret skulle klare seg med privat støtte:

«Når det gjelder finansiering, hender vi mye av støtten fra privat virksomhet. Vi konkurrerer derfor like om offentlige midler som hvert år settes av til ulike humanitære og ideelle organisasjoner», melder Steensnæs i Allimpresien.

«Jeg synes faktisk det er positivt at norske bedrifter og investorer gir penger til samfunnsnyttig og ideelt arbeid. I tillegg er det deres overskudd bare gir til å bli forteneste. Vi belaster dermed heller ikke statsbudsjettet og skatteydernes penger», skreiv Bondevik i VG.

Fem trygge år

Oslo-senteret fekk kontor på Oslo vest. Kjøpmannen Stein Erik Hagen og moldensarane Stig O. Jacobsen og Erik Berg betalte 25 millionar kroner for ambassadebygget senteret fekk leige til subsidiert pris, fortalde Dagens Næringsliv.

Seks selskap stilte opp med sponsorstøtte i ein femårsperiode: Akker (Kjell Inge Rødde), Gjelsten Holding (Bjørn Rune Gjelsten), Statoil, Hydro, DnB NOR og Orkla.

I 2011 var det fem, første trygge åra med overskot over Bondevik og staben måtte finne billigare husvære, for husetgarane ville ha marknadsløse Oslo-senteret blei reetablert i tilpassa lokale.

Det seks sponserane ønske ikkje å forlengje avtalen. Med dei forsvaam seks millionar kroner i inntekter.

Oslo-senteret vende seg til staten. Utanriksdepartementet fekk ein søknad om 4,5 millio-

nar kroner i grunnstøtte i 2011. Svaret var nei, skreiv Aftenposten. Senteret kunne selje prosjektstøtte.

2011 blei gjort opp med røde tal.

«Underskuddet dekktes av egenkapitalen», skreiv styret i Oslo-senteret i årsberetninga for 2011. Senterets første underskot enda på vel 1,7 millionar kroner.

Millionsmell i jubileumsåret

I åra 2012–2015 gjekk Oslo-senteret med små overskot. Så kom jubileumsåret 2016. I årsrapporten til det ti år gamle senteret drog senterledgjever og medeitarar Einar Steensnæs parallellar til to internasjonale senter: Carter Center i USA, etablert av USAs tidlegare president Jimmy Carter og Crisis Management Initiative i Finland, etablert av landets tidlegare president Martti Ahtisaari. Begge har fått Nobels fredspris.

2016 blei gjort opp med minus 3,3 millionar

kroner i underskot. «Under-skuddet skyldes i hovedsak bortfall av innbetaling av sponsormidler», skreiv styret i årsberetninga for 2016.

Ugiftene var på nytt større enn inntektene.

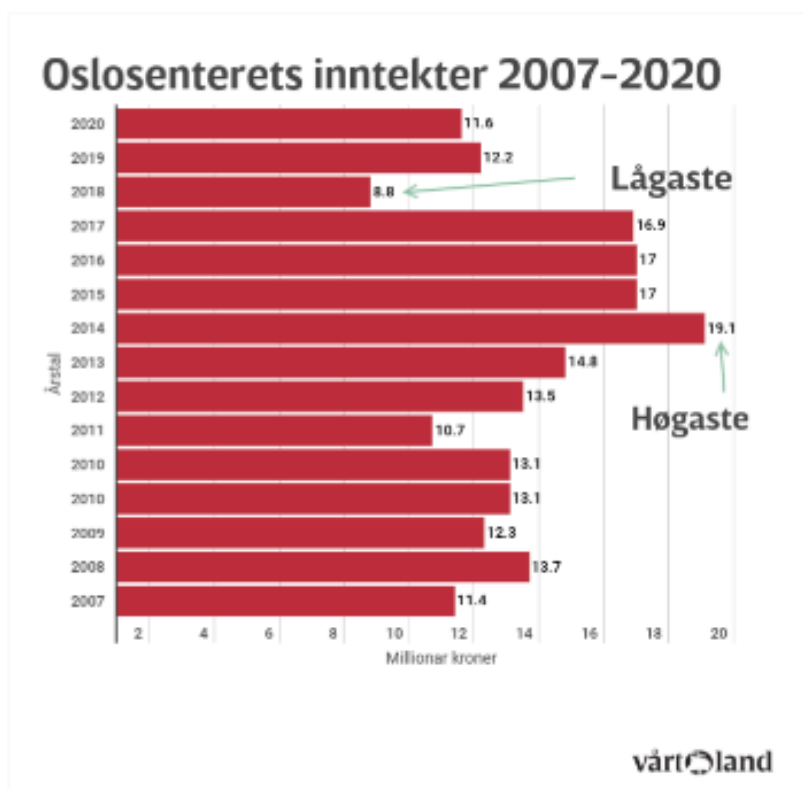
I tre år på rad var det røde tal. Samla gjekk senteret med nesten 11 millionar kroner i underskot i perioden 2016–2018.

Verst var det i 2017, 4,7 millionar kroner i minus. «Under-skuddet skyldes i hovedsak manglende innbetaling av forventede sponsorbidrag», skreiv styret.

Varsko om egenkapitalen Stiftingsloven er klar. Der-

20 LØRDAG HOVEDSAKEN

◉ som stiftingskapitalen er «lavere enn forsvarlig ut fra risikoen ved og omfanget av virksomheten i stiftelsen, skal styret straks behandle saken og varsle Stiftelsestilsynet». Styret skal så gjennomføre tiltak – og informere tilsynet.

I oktober 2017 meldte Oslosenteret til egen revisor, BSM Norge, at ein strevde. I eit brev frå revisor til senterstyret i januar 2018 peika revisor på «enogtatt resultatutvikling» og «enogtatt utvikling av stiftelsens egenkapital».

I brevet, som er etti såkalte nummererte brev, minna revisor styret om stillingsloven og ba om tiltak som kunne ta senteret ut av uløst: «Styret bør vurdere situasjonen og foreslå mulige tiltak. Styret bør også vurdere oppløsning dersom det finner at tiltak for å bedre situasjonen ikke lar seg gjennomføre».

Stiftelsestilsynet opna tilsynssak

Loven krev at nummererte brev også må gå til Stiftelsestilsynet. I februar 2018 opna tilsynet tilsynssak i Oslosenteret.

I brev til revisor i januar 2018 forklarte direktør Siv Stensnes tilhøva: «Den negative resultatutviklingen for Oslosenteret skyldes i hovedsak svilnende sponsoreinntekter både 2016 og 2017 [...]. I de siste årene har det vært en merkbar nedgang i inntekter fra norske økonomiske bidragsytere».

I ein e-post til Stiftelsestilsynet i april 2018 skreiv Stensnes at kostnader var kutta: «5 per-

“ Eg tykte at han var for beskjeden, men han ville ikkje ha så mykje sjølv

Amir I. Sheikh, leiar i Stiftelsen Dialog for fred, om Kjell Magne Bondevik honorer

soner har sluttet iverav 2 oppsagd. Leieavtale i Øvre Slottsgate er sagt opp. Innflytting i rimeligere lokaler vil skjje seinest 1. november. Kostnadsbesparende tiltak blir nå gjennomført innen regnskap og IT. Beforhandlet avtaltaler med ansatte. Redusert reisebudsjett».

Tilsynet blei også orientert om underslaget og planen for tilbakebetaling. Bondevik ønskjer ikkje svare på spørsmål om innsparinga og oppselingane.

I e-posten til tilsynet skreiv Stensnes at samstundes som dei katta utgifter klarte dei å auke sponsoreinntektene med 1,6 millionar kroner. Stiftelsestilsynet sa seg nøgd og lukka tilsynet i april 2018.

Men det blei verre.

Brukte opp egenkapitalen
I to år på rad blei egenkapitalen brukt opp.

«Egenkapitalen er tapt i løpet av driftsåret 2018», skreiv styret i rekneskapen. Det året

hadde senteret eit underskot på 1,9 millionar kroner. Egenkapitalen var ved årsstart på 211.000 kroner.

Styret meldte at dei arbeidde med å få inn nye partnarar og gjevarar, men vedgjekk at dei strevde og presiserte difor at «dette gir grunnlag for usikkerhet rundt fortsatt drift».

Revisor var også urolig. I revisjonsrapporten for 2018 skreiv BSM Norge at det er «vesentlig usikkerhet knyttet til fortsatt drift».

Året etter måtte styret på nytt vedgå tap: «Egenkapitalen i stiftelsen er tapt», skreiv styret i rekneskapen for 2019.

Men arbeidet med å få inn nye gjevarar og prosjektpartnarar gav resultat. Styret opplyste at «årets overskudd er et resultat av dette». Overskuddet i 2019 blei på 1,3 millionar kroner.

Oslosenteret gjekk også i pluss i 2020, 1,1 millionar kroner.

«Bondevik fikk Saudi-millioner.»

Dagbladet fortalte i fjor haust at Oslosenteret og Kjell Magne Bondevik hadde fått millionar frå Muslim World League (MWL), som har hovudsete i Mekka. Organisasjonen skal ha nære band til Saudi-Arabias regjime, noko som er straffesta av mellom anna Utanriksdepartementet. Millionane kom via Stiftelsen Dialog for fred.

Bondevik skreiv til Vårt Land at han ikkje ønskjer å svare på spørsmål om samarbeidet med Muslim World League. ◉

22 LØRDAG HOVEDSAKEN

STATSSTØTTE: I desember i fjor opplyste utenriksminister Anriken Hulteid (Ap) at Oslosementer samtla har fått 51 millioner kroner over statsbudsjettet.

PRIS: Generalsekretær Mohammad Bin Abdulkarim Al-Issa i Muslim World League talte på arrangementet.

I intervju med Dagbladet har Bondevik sagt at MWL er ein uavhengig og sjølvstyrt organisasjon som ikkje har formelle band til dei autoritære, saudiarabiske regjeringane, og heller ikkje får økonomisk støtte frå dei same regjeringane.

Vårt Land har fått innrykk i ein e-post Bondevik sendte Barne- og familiedepartementet i november 2019, og underskrift med «arbeidende styreleder Oslosementer». Ved e-posten la han ein presensasjon av leiaren for MWL, generalsekretær Mohammad bin Abdul Karim Al-Issa.

Her står det at den tidlegare dommarer, domstolsleiaren og justisministeren i Saudi Arabia også er leiare for Intellectual Warfare Center, ein senter knytt til Saudi-Arabias forsvarsdepartement. Det har ansvar for å nedkjempe ekstremisme og terrorideologi.

I e-posten ha Bondevik partiløse og statsråd Kjell Inge Løkke Rasmussen om å ta i mot MWL-leiaren i november 2019, noko han gjorde.

Sponsorpengar via stifting

Sponsorane er med å sikre drifta av sjølve Oslosementer. I årsrapporten for 2020 står det at ein av dei tre sponsorane var foreninga 14th August Committee Norway, eller 14. augustkomiteen, som er leia av Aamir J. Shehik, ein Høgre-politikar frå

Oslo. Shehik leiar også Stiftelsen Dialog for fred.

– Opplysnings- i årsrapporten er feil. Det er Stiftelsen Dialog for fred som var sponsor i 2020, fortal Shehik til Vårt Land.

Dagbladet har avdekket at Dialog for fred, ved Aamir J. Shehik, Kjell Magne Bondevik og Oslosementer skal ha fått totalt 12,8 millionar kroner frå Muslim World League. Bondevik personleg skal ha fått 1,4 millionar og Oslosementer 5,4 millionar kroner.

I Dialog for freds årsberetning for 2019, skreiv Shehik at frå MWL-leiar Al-Issa har dei kome «økonomistøtte som gikk til Stiftelsen Dialog for Fred» og at Dialog for fred skal samarbeide med MWL, Al-Issa og Kjell Magne Bondevik. «Vi skal arrangere flere freds-konferanseseminarer og brobyggerarrangementer i løpet av 2020».

Om dei personlege honorarar på 1,4 millionar kroner, opplyste

Bondevik til Dagbladet: «Dette er honorar frå Dialog for fred for foredrag, møteledelse og arbeid for fred i 2019, 2020 og 2021».

Til Vårt Land gjentek han at honorarar var «over tre år for arbeid, møter, foredrag og innlegg høvdi av disse åra».

Så først nei, så ja

Millionane frå Muslim World League gjekk altså først til Dialog for fred, som så sende del vidare til Bondevik og Oslosementer.

Den millionane til Oslosementer seier Shehik til Vårt Land:

– Heile honorarane var i utgangspunktet til Bondevik, men han ba meg om å sende mesteparten av honorarar frå Muslim World League til Oslosementer.

– Eg tykte at han var for beskjeden, men han ville ikkje ha så mykje sjølv.

Styret i Oslosementer sa nei til at senteret skulle motta pengane direkte frå MWL. Styremedlem

Sverre Lodgaard fortalte Dagbladet at «vi må alltid sikre oss at det ikke er noen uønskede bindinger knyttet til aktiviteten vi blir med på, og der er vi veldig strengt».

Styret sa så ja til å motta pengane frå MWL om dei kom via Dialog for fred.

– Stiftings- og Oslosementer opptar i same landskap, forklarar Lodgaard til Vårt Land.

Sponsorsvikt i fjor

Karolina Olafsson byrja som direktør på Oslosementer i fjor. Etter to år med årlege overskot på vel millionen, måtte Olafsson konstatere at 2021 blei eit nytt år med underskot. Storleiken kjem fram når årsrekneskapen blir offentleg om nokre veker.

Men den låge egenkapitalen har fått revisor til å sende eit nytt nummerert brev til senterstyret, og Stiftingsstyret er varsla. Avdelingsdirektør Siw Heggedal i tilsynet fortal Vårt Land at dei ikkje har oppna tilsynsak, «men overvakar».

I ein e-post til Vårt Land opplyser Olafsson at to forhold påverka inntektene i fjor. Pandemien og «forutinntatt presse». Olafsson påstand rettar seg mot Dagbladets dekning av samarbeidet mellom Kjell Magne Bondevik, Oslosementer og Muslim World League.

HOVEDSAKEN LØRDAG 23

Verld League fekk Brøyggerprisen i 2021, saman med to andre. Foto: Torje Bendiksby/NTB

SAMARBEID: Med pengestøtte frå Muslim World League arrangerer Kjetil Magne Bondsvik (v.) og Amir J. Shetih konferansar og held foredrag verta over. Foto: Torje Bendiksby/NTB

«Dette påvirker våre sponsorer, så me fekk mykje lågare inntekter i 2021 enn det som var planlagt», skriv direktør Olofsson.

På spørsmål om kurløst Oslo-senterets framdrift blir i komande år, svarar Olofsson at kva senteret var for ti, fem eller tre år stilan, er ikkje kva ein er i dag, og vonleg ikkje kva senteret er i åra som kjem.

Direktøren opplyser at nye reglar har kome på plass for å styrkje Oslo-senterets identitet, og klarleggjere roller og ansvar mellom styre, styrelisar og direktør.

Nesten 200 millionar

Oslo-senterets samlede inntekter i åra 2007-2020 var på vel 192 millionar kroner. Godt over ein fjerdedel kom frå staten. I eit brev til Stortinget i desember i fjor gav utvandringsminister Anniken Huitfeldt (Ap) totalsummen.

«Det er blitt bevilget midlar over statsbudsjettet til Oslo-senteret – senter for fred og menneskerettigheter». Første bevilgning ble gitt i 2009 og den siste i 2015, sistnevnte med gjennomføringsperiode til og med 2017.

Totalt er det bevilget om lag 51 millionar kroner, med store variasjonar frå år til år.

Huitfeldt skreiv at 43 av dei 51 millionane har

77 Vi kom til erkjennelsen at vi ikke utgjorde en synlig forskjell i verdenssamfunnet

Kari Ragnar Rimfeldt, styrelseleder i Rimfeldt Elendom, om kvifor dei slutta som sponsor

Oslo-senteret fått for å «fremme fred og forsoning i Somalia».

Avslag frå Norad

Den statlege prosjektstifta til Oslo-senteret kjem frå Utvandringsdepartementet og Norad. Opp gjennom åra har Norad avstøtt fleire søknadar frå Oslo-senteret.

I eit avslag skriv Norad at senteret «I framdrift innledningsvis som forholdsvis personarhengje, og en del av eienspirene representerer enkeltpersoners involvering i politisk dialog om fred, demokrati og menneskerettigheter, men enn Oslo-senterets bidrag som organisasjon».

I januar i år skriv Norad at søknaden blei avslått fordi Oslo-senteret ikkje hadde finansiering «minst 30 % av de totale prosjektkostnadene med egenandel og/eller annen finansiering fra andre kilder enn nye utvandringsbidrag». Vidare sa Norad at risikokonsultasjonen i søknaden er «noe svakt».

I en annen avslag skriv Norad: «Oslo-senterets virksomhet framstår som lite kostnadseffektivt, spesielt i lys av at det er vanskelig å vurdere resultatene for deres målgrupper og stillingsfunnsparterner».

Eit prosjekt i Kenya fekk nei fordi det mangla erfaringar til inn- og livsytroministrer og derfor ikkje opplatt som relevant for ordningens.

Bondsvik ønskjer ikkje å kommentere avslaga.

Førre sponsorer

Årsrapportane frå Oslo-senteret viser at tallet på sponsorer krymper. I 2013 var tallet 15, i 2020 tre.

«Som arbeidende styrelseleder jobber jeg aktivt med å skaffe sponsorer. Det har kommet til flere sponsorer den senere tids», skriv Bondsvik i e-posten til Vårt Land utan å gje konkrete tal.

Kvifor vel privatpersonar og selskap å sponse Oslo-senteret? Kven er dei?

Mellom dei trufaste er James Betmer, kanadisk investor og næringslivsledar. Han sit saman med Bondsvik i First Step Forum, ei utvald gruppe ambassadørar og europeiske parlamentarikarar som saman arbeider for å bygge bruar for fred, menneskerettar og religiøs fridom.

Betmer sit også i representantskapet til Oslo-senteret.

Ein annan er Naguib Sawiris, egyptisk ☺

24 LØRDAG HOVEDSAKEN

JUBILEUM: Til Osloenerets tiårsjubileum i 2016 kunne Einar Steensnæs (t.v.) ta i mot Kofi Annan, eks-generalsekretær i FN og Erna Solberg, Norges daværende statsminister.

Foto: Cornelius Poppe/NTD

• næringslivet, milliarder, kopiskrisen og Afrikas åttende rikaste mann. Han var sponsor i 2018.

Dei fleste sponsorane er like vel sørske.

Dag Dvergsten er ein investor og gründer som figurerte i Dagens Næringsliv og Finansavisen.

«Det er riktig at jeg har gitt bidrag til Osloeneret. Bakgrunnen var at arbeidet med demokratiserte er et verdifullt arbeid i en verden der totalitære regimer får stadig mer utbredelse - og innflytelse. Oppfatningen herfra er at Osloeneret har vært drevet profesjonelt og ordentlig så langt jeg har fått innsyn i. Utover dette blir det

ikke gitt flere kommentarer herfra, skriv Dvergsten i ei tekstmelding til Vårt Land.

Han var sponsor fram til 2016. Dag Dvergsten sit i representantskapet til Osloeneret.

Bondevik ba om støtte

Vestre, familieselskaper til dagens næringsminister Jan Christian Vestre (Ap), var sponsor i 2018. Dagleg leiar Thomas Sund forklara i ein e-post til Vårt Land kvifor slemåttproduksjonen ylte støtte i eit år.

«Hvert år gir vi Vestre 10% av overskuddet vårt til bærekraftsformål. I 2019 tok Kjell Magne Bondevik og Osloeneret kontakt med ønske om støtte til deres bærekraftsarbeid. Det var derfor naturlig for oss å støtte Osloeneret. I 2019 ga vi mer enn 2 millioner kroner ut til ulike organisasjoner og Osloeneret mottok et beløp på 30 000 kroner».

Møte med Kofi Annan

Herbjørn Hansson er skipsrelat og styreleiar i

NAT, Namtlo American Bankers. NAT var sponsor i 2016, 2017 og 2018.

Me har støtta Osloeneret med nokre mindre summer, 50 000 kroner i tillegg, forslut han Vårt Land.

– Kvifor støtta de Osloeneret?

– Fordi seneret driv med nasjonalbygging.

Hansson fortel at det heile starta med eit møte.

– Me var ute på Fornebu, der var Kjell Magne Bondevik, Kofi Annan og ein Arne Fredly.

Kofi Annan er tidlegare generalsekretær i FN, han døydde i 2018. Arne Fredly er son til tidlegare Krf-ordførar i Molde, Asmund Fredly. Arne Fredly er

investor og milliarder og huset i Mossen. Han var sponsor til og med 2018.

Ønsker å sjå resultat

Rimfeldt Elendom eig og utviklar næringssektorar i Innlandet og Oslo-regionen. Styreleiar Karl Ragnar Rimfeldt forklarar i ei tekstmelding til Vårt Land kvifor det var sponsor i 2016 og 2017, men han vil ikkje konkretisere summene.

«Vi gjorde et prøveprosjekt med å diversifisere våre sponsorat til også å inkludere støtte til internasjonale fredsprosjekter som Osloeneret tilrettelæ for. Dette for å kunne gi et bidrag til det gode arbeidet Norge står for internasjonalt - for å fremme fred og demokrati».

– Kvifor sluta de å støtte Osloeneret?

«Vi kom til erkjennelsen at vi ikke utgjorde en synlig forskjell i verdenssamfunnet. Vi valgte derfor istedet å prioritere støtten til kultur, samt barne- og ungdomsidretten i lokalsamfunnet. Det er formål hvor vi lettere ser resultatene av vårt bidrag».